AL DENTE - 2018 - VILLA DES ROSES LESBRIEF

Toneelgroep Al Dente speelt

VILLA DES ROSES

naar de roman van Willem Elsschot
Inhoud

Toneelgroep Al Dente
1. Theater
2. Willem Elsschot - biografie
3. *Villa des Roses* - personages
4. *Villa des Roses* - samenvatting
5. *Villa des Roses* - bewerking
6. *Villa des Roses* - fragmenten
7. *Villa des Roses* - voorbereiding
8. *Villa des Roses* - verwerking

Voorstellingen

20.15 uur
Theater De Ware Liefde
Kagerstraat 1, Leiden

Data 2018

do 1 november try-out
vr 2 november première
za 3 november
do 8 november
vr 9 november
za 10 november
zo 11 november 15.00 uur
do 15 november
vr 16 november
za 17 november

Reserveren en meer informatie

www.aldente.nl of 06 - 22336070

Bewerking en regie

- Jos Nijhof

Spel

- Liesbeth van den Berg
- Rienke Cunes
- Daniëlle van Dongen
- Kees van Egmond
- Hannah Groos
- Jasper Groos
- Maaike Roovers
- Bart Verschoor
- Lieuwe van der Weij
- Bram Wildeman

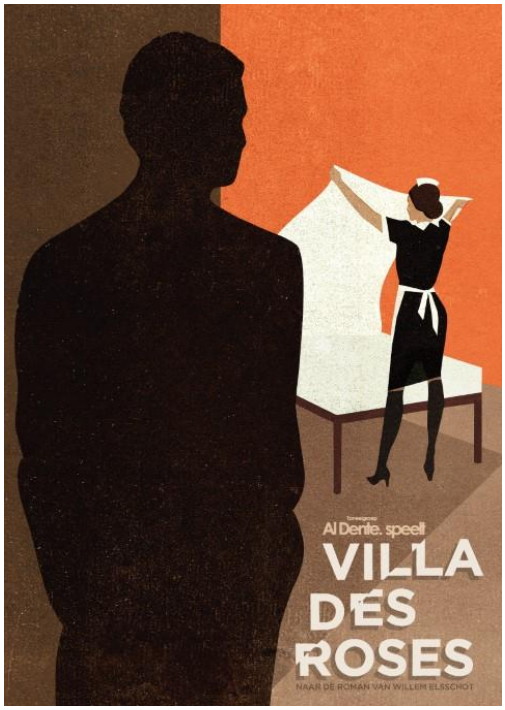

TONEELGROEP AL DENTE

De Leidse Toneelgroep Al Dente is in 1993 opgericht en heeft in het verleden een aantal toneelklassiekers gespeeld (*Hamlet, Alkestis, Faëton*) naast minder bekende teksten en eigen bewerkingen van romans en verhalen (*Circus Mrozek, Naar Amerika!, Dwaallicht*).

Kenmerkend voor Al Dente is de directe, confronterende manier van acteren, waarbij de acteurs zich niet verstoppen achter hun personage, en waarbij het proces - theater maken - zichtbaar blijft in het product - de voorstelling. 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen' is dan ook het motto van regisseur Jos Nijhof.

Al Dente is de vaste bespeler van het kleine theater De Ware Liefde aan de Kagerstraat 1 te Leiden (Visser 't Hooft Lyceum). Daarnaast speelde Al Dente de laatste jaren voorstellingen in De Waag en in Scheltema in Leiden. In 2013 speelde de groep *De Kersentuin* van Anton Tsjechov in het Weeshuis aan de Hooglandse Kerkgracht in Leiden en in 2017 *Spookhazen & Ander Gespuis* op de Begraafplaats Groenesteeg in Leiden. Zie *www.aldente.nl*

1. THEATER

Waarschijnlijk hebben jullie allemaal weleens een toneelvoorstelling bezocht. Omdat toneelspelen een bezigheid is van mensen die in levenden lijve voor je staan, stelt toneel niet alleen eisen aan de acteurs, maar ook aan de toeschouwers. Ga maar na: voor een acteur op een filmdoek maakt het niet uit of jij in de zaal zit te lachen, zit stil te zijn of lawaai te maken. Hij hoort het niet wanneer je mobiel afgaat of wanneer je een zak chips zit leeg te eten. Maar voor een toneelacteur is dat natuurlijk heel anders...

- Hoe ervaart een toneelacteur de aanwezigheid van mensen in de zaal, denk je?
- Misschien spreek je wel uit ervaring! Heb je zelf weleens toneel gespeeld? Bijvoorbeeld in de musical van groep 8 op de basisschool, bij een kinder- of jeugdtoneelclub, bij feestjes in de familie?
- Zo ja, wat herinner je je daarvan? Bijvoorbeeld van de voorbereidingen, van de zenuwen tijdens de voorstelling, van de reacties achteraf?
- Als een toneelspeler zegt: 'Ik ben de keizer van China', ìs hij dat natuurlijk niet echt! ‘Toneelspelen is liegen’ zegt men wel eens: kun je begrijpen wat daarmee bedoeld wordt?
- Heb je wel eens een toneelstuk gezien in bijvoorbeeld het dorpshuis, een schouwburg of een ander theater(tje)? Bijvoorbeeld een kinder- of jeugdvoorstelling of een voorstelling waar familieleden of bekenden in meespeelden? Wat vond je van die ervaring?

Hiernaast → zie je het woord THEATER. Denk niet al te lang en al te diep na, maar noteer daar omheen eens allerlei woorden waaraan jij denkt bij horen of lezen van het begrip ‘theater’. Overleg daarna met een klasgenoot over wat jullie hebben opgeschreven. Waar zitten de overeenkomsten? Waar de verschillen?

THEATER

2. WILLEM ELSSCHOT: BIOGRAFIE

(een uitgebreide biografie vind je hier: www.weg.be/willem-elsschot-biografie)

Willem Elsschot, pseudoniem van Alfons de Ridder, werd in 1882 geboren in Antwerpen als achtste en voorlaatste kind in een bakkersgezin. In Hij studeerde in Antwerpen onder meer aan de Rijkshandelshogeschool, waar hij in 1904 een diploma in de handelswetenschappen haalde.

In zijn jeugd bezocht Alfons de Ridder tijdens de zomervakanties vaak zijn oom in het landelijke Blauberg. Hij wandelde er graag in het gebied Helschot, de plaats waaraan hij later zijn schrijversnaam ontleende: Elsschot. Naar verluidt ontleende hij zijn voornaam aan de slechts onder de naam 'Willem' bekende dichter van het middeleeuwse dierenepos *Van den Vos Reynaerde*.

Elsschot oefende verschillende beroepen uit, in Antwerpen en Brussel, maar ook in Rotterdam en Schiedam. Tussen 1906 en 1907 woonde hij ongeveer een jaar lang in een familiepension aan de Rue d'Armaillé in Parijs. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was hij secretaris van het Nationaal Comité voor Hulp en Voeding in Antwerpen. Na de oorlog stichtte hij zijn eigen reclamebureau dat hij tot aan zijn overlijden bleef leiden.

Hoewel hij zijn leven lang in de handel en de reclame werkte, hield Elsschot niet van de reclamewereld. Vlak voor zijn dood in 1960 formuleerde hij het als volgt: 'Niet alleen walg ik van de reclame, maar ook van de commercie in het algemeen. (…) Ik moest wel reclame bedrijven, want van mijn pen heb ik nooit kunnen leven.'

Aanvankelijk werd het schrijverschap van Elsschot nauwelijks opgemerkt en het duurde lang voordat hij erkenning kreeg voor zijn werk. Maar de Nederlandse schrijver en journalist Simon Carmiggelt was een groot bewonderaar van Elsschot. In 1948 bezocht Carmiggelt de schrijver in Antwerpen en hij bracht van dat bezoek in Het Parool verslag uit. Daarin noemde hij Elsschot 'zonder enige twijfel de grootste in onze taal schrijvende prozaïst van het ogenblik'.

Ter gelegenheid van de verschijning van zijn *Verzameld Werk* in 1957 werd Elsschot geïnterviewd door de Vlaamse journalist Jos de Haes. Het leverde een van de zeldzame bewegende beelden van de schrijver op *(klik op de foto).*

In datzelfde jaar ondernam Elsschot een lezingentournee door Nederland, waarbij Carmiggelt steeds de inleiding verzorgde. Wat het publiek van zijn inleiding zou vinden, zei Carmiggelt later, 'hield mij minder intens bezig dan de vraag wat Elsschot zelf ervan vond.'

Elsschot overleed op 78-jarige leeftijd, vermoedelijk aan een hartinfarct, in zijn huis in Antwerpen. Zijn vrouw Fine overleed de dag daarop. Elsschot werd gecremeerd en zijn as werd samen met het lichaam van zijn echtgenote begraven op het Antwerpse Schoonselhof.

Elsschot werd tijdens zijn leven vereerd met de Vijfjaarlijkse Staatsprijs van België voor verhalend proza (1948) en met de Constantijn Huygensprijs (1951). Kort na zijn dood in 1960 werd hem postuum de Staatsprijs ter Bekroning van een Schrijversloopbaan toegekend. In 2005 eindigde hij op nummer 49 in de Vlaamse versie van de verkiezing van De Grootste Belg.

Een overzicht van Elsschots werk:

Romans en novellen

- *Villa des Roses (1910)*
- *Een ontgoocheling (1914)*
- *De verlossing (1921)*
- *Lijmen (1923)*
- *Kaas (1933)*
- *Tsjip (1934)*
- *Pensioen (1937)*
- *Lijmen/Het been (1938)*
- *De leeuwentemmer (1940)*
- *Het tankschip (1942)*
- *Het dwaallicht (1946)*

Naast romans en novellen schreef Elsschot ook een aantal gedichten. Ze zijn onder de titel 'Verzen' opgenomen in het *Verzameld Werk*.

2. VILLA DES ROSES – PERSONAGES

Niet alle personages die in de roman voorkomen hebben een plek gekregen in de theaterbewerking van Al Dente. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste figuren die in de voorstelling de revue passeren. Sommige acteurs spelen een dubbelrol: met behulp van een kleine aanpassing 'transformeren' ze als het ware van personage A naar personage B en omgekeerd.

- **Madame Brulot** is de bazin van het pension. Vroeger woonde ze in een dorp samen met haar echtgenoot die notaris was. Ze kregen een zoontje dat op zesjarige leeftijd overleed. Het stel verhuisde daarna naar Parijs. Mme Brulot nam een aapje (Chico) om het verlies van haar zoontje min of meer te compenseren.
- **Monsieur Brulot** houdt zich nauwelijks bezig met het pension. Toen zijn zoontje stierf, besloot hij zijn notariaat van de hand te doen en naar Parijs te verhuizen en daar samen met zijn vrouw een pension te gaan beheren.
- **Aline** is een dienstmeid, al jaren in dienst bij madame Brulot. Ze kan tamelijk goed met haar overweg, maar is ook kritisch en laat zich niet de les lezen.
- **Louise** is een kamermeisje, nog maar kort geleden in de Villa aangenomen. Ze is sinds vier jaar weduwe en heeft een zoontje dat bij haar oom in Rambouillet woont.
- **Madame Gendron** is de financiële steunpilaar van het pension. Ze betaalt 18 frank per dag omdat ze oud en zorgbehoevend is, terwijl het minimum 5 frank per dag is. Mme Gendron is kleptomaan: ze steelt kleine bezittingen van de andere gasten.
- **Madame Dumoulin** was getrouwd met een Franse diplomaat in Teheran. Sinds de dood van haar man woont ze in de Villa. Ze discussieert graag over politieke en maatschappelijke kwesties.
- **Monsieur Aasgaard** is een Noor die onder meer naar Parijs gekomen is om Frans te leren.
- **Richard Grünewald** is een Duitser uit Breslau. Hij heeft weinig manieren en drinkt veel wijn.
- **Mademoiselle De Kerros** uit Bretagne is fysiek zeer onaantrekkelijk en wordt in het pension nauwelijks serieus genomen.
- **Monsieur Knidelius** is een Nederlander die 35 jaar op Java heeft doorgebracht.
- **Monsieur Brizard** is architect. Hij komt elke dag in het pension eten, maar slaapt daar niet. Hij is depressief.
- **Monsieur Martin** heeft eerder enige tijd met zijn echtgenote in het pension doorgebracht en keert er later terug in gezelschap van zijn Poolse vriendin en haar moeder. De drie maken gezamenlijk gebruik van één kamer.
- **Monsieur Colbert**, eveneens een etensgast, is een grappenmaker. Hij leert (nep-) Frans aan de Noor Aasgaard.

3. VILLA DES ROSES - SAMENVATTING

Villa des Roses is een soort documentaire over een pension in Parijs rond 1900, maar tegelijk is het een verhaal van een onmogelijke liefde tussen een pensiongast en een dienstmeisje. Zowel in de roman als in de theaterbewerking wisselen 'documentaire' en 'liefdesverhaal' elkaar voortdurend af.

Nadat de personages stuk voor stuk hun introductie hebben gekregen, zoomt het verhaal in op het nieuwe kamermeisje Louise. Dat gebeurt, heel opvallend, in een zéér kort hoofdstukje dat haar naam als titel heeft:

> *Louise*
>
> Er was een nieuw kamermeisje gekomen dat Louise heette en zwarte kleren droeg. Nooit liet zij madame Gendron een dag ongewassen, en met haar indiensttreding brak voor de wandluizen een nare tijd aan. Veel leven maakte zij niet, maar aan de klank van haar stem kon men horen dat zij alles ernstig opnam.

Louise valt bij het mannelijk gezelschap van de Villa bijzonder in de smaak, zoals blijkt uit het gedrag van een aantal van hen, die haar, ieder op zijn manier, proberen te verleiden.

Op een dag wordt de dagelijkse gang van zaken in de Villa ernstig verstoord, wanneer monsieur Brizard zichzelf in de tuin van het pension om het leven brengt. Zijn dood veroorzaakt hevige paniek bij het echtpaar Brulot.

Louise stelt zich kandidaat om bij het lichaam van Brizard te waken tot dit wordt opgehaald. Grünewald, die óók een oogje op Louise heeft,

dient zich aan om haar later in de nacht af te lossen.

Het optreden van Grünewald brengt Louise behoorlijk in verwarring. Ze denkt aan haar zoontje, wil geen smet werpen op het verlies van haar echtgenoot, maar stort zich desondanks in een romance met Grünewald die van haar kant veel oprechter lijkt dan vanaf zijn kant.

Ondertussen spelen zich bepaalde intriges tussen de andere inwoners af, waaruit blijkt dat elk van hen over minder fraaie kanten beschikt. Monsieur Martin bijvoorbeeld verlaat onder een vals voorwendsel de Villa, nadat hij al geruime tijd niet in staat is gebleken de rekening voor het verblijf te voldoen. Zijn Poolse gezellinnen laat hij zonder geld of goed achter.

Een ander voorbeeld: op de naamdagviering van madame Dumoulin steelt madame Gendron een paar sinaasappels uit een schaal. Alle tafelgasten hebben het bedrog door en monsieur Brulot pakt de oude dame zeer hardhandig aan. Vanaf dat moment zint madame Gendron op wraak. Later in het verhaal werpt ze Chico, het aapje van madame Brulot, in het haardvuur.

Louise raakt steeds meer in de ban van Grünewald. De haast puberale verliefdheid die haar overvalt, maakt dat ze de aandacht voor haar zoontje verliest. De romance maakt haar enerzijds gelukkig, anderzijds wordt ze gekweld door twijfel aan de oprechtheid van Richard. Per brief vraagt ze hem zekerheid, en hij geeft haar die, min of meer tegen beter weten in. Maar Louise raakt overtuigd van een toekomst met Richard en kan haar geluk niet op.

Dan raakt Louise zwanger. Radeloos neemt ze Aline in vertrouwen en vraagt haar om hulp. Op haar aanraden komt ze terecht bij een aborteuse die uiteindelijk de zwangerschap ongedaan maakt. Louise is ontzettend ziek na de ingreep, maar Grünewald, die zich voortdurend in het Parijse nachtleven stort, heeft amper oog voor wat er om hem heen gebeurt. Uiteindelijk verneemt hij de waarheid.

Met het pension gaat het intussen niet goed: de huiseigenaar overlijdt en zijn opvolgers hebben andere plannen met de Villa. Het echtpaar Brulot krijgt opdracht het pand met spoed te ontruimen. Nadat een aantal gasten het pension al heeft verlaten, meldt zich nog een nieuwe klant: mrs Wimhurst, een rijke Amerikaanse dame die onderdak zoekt in Parijs voor haar en voor haar baby. De accommodatie past niet bij haar stand en al na een dag vertrekt ze, tegelijk met Grünewald, die zeer van haar gecharmeerd is. Grünewald laat Louise in de waan dat hij naar Breslau reist in verband met familieomstandigheden. Hij belooft binnen enkele weken terug te komen.

Uiteindelijk gaan de deuren van de Villa des Roses dicht en en komen de Brulots zelf als gasten in een pension terecht. Grünewald komt niet meer terug. Hij is niet in Breslau, maar woont samen met mrs Wimhurst op kamers in een deftig hotel, een paar straten van de Villa verwijderd. In wanhoop en verdriet keert Louise ten slotte terug naar haar geboortedorp.

4. VILLA DES ROSES – BEWERKING

Villa des Roses telt een groot aantal hoofdstukken die steeds inzoomen op een ander personage, een andere relatie of een andere gebeurtenis. Het verhaal van Louise en Grünewald loopt als een rode draad door al die hoofdstukken heen. De geschiedenis van hun fatale liefde stuwt het verhaal als het ware voort.

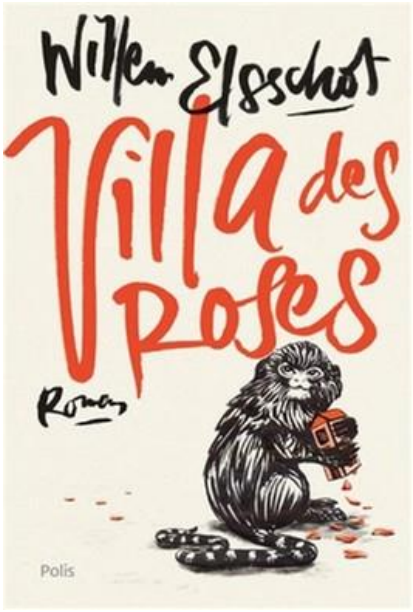

Omslag van de meest recente uitgave van Villa des Roses, oktober 2018

Er zijn veel *dialogen*, die voor een groot deel ongewijzigd in de bewerking van Al Dente terecht zijn gekomen.

Maar in de roman is met grote regelmaat natuurlijk ook een *vertelinstantie* aan het woord, iets wat in de voorstelling wordt opgelost door een aantal personages soms óók als verteller te laten optreden. Dat betekent, dat een personage 'uit zijn of haar rol' kan stappen om vervolgens het vertoonde te becommentariëren of om aan te geven wat er in een bepaalde (tussenliggende) periode is gebeurd of wat er in de (na-

bije) toekomst zal gáán gebeuren. Een voorbeeld is de onderstaande scène - het begin van de liefdesrelatie tussen Louise en Grünewald - waarin madame Dumoulin en monsieur Brizard samen als vertellers optreden (hun teksten springen om die reden in).

> DUMOULIN Op een vrije middag gaat Louise op bezoek bij een vriendin in een van de banlieus, iemand die zij nog kent uit de tijd toen haar man nog leefde.
>
> MARTIN Een paar honderd meter voorbij het pension ziet ze Grünewald die aandachtig naar de etalage van een kruidenierswinkel staat te kijken.
>
> GRÜNEWALD Louise! Mag ik een eindje met je meelopen?
>
> LOUISE Dat is goed.
>
> DUMOULIN Grünewald is elegant gekleed, maar aan zijn hoekige, germaanse tred kan iedere voorbijganger zien dat hij onmogelijk een Parijzenaar kan zijn.
>
> MARTIN Daar gaan ze. En wie hen zo samen ziet lopen, begrijpt dat die twee voorbestemd zijn om elkaar de vreselijkste dingen aan te doen.
>
> DUMOULIN De vriendin woont ver, en in de Jardin des Tuileries gaan beiden op een bankje zitten om wat uit te rusten. aldus
>
> GRÜNEWALD Louise…
>
> LOUISE Meneer Grünewald…
>
> GRÜNEWALD Louise… Denk je ooit nog een man te kunnen liefhebben? *Louise schudt haar hoofd, staat op en loopt verder; Grünewald stapt op haar af* Louise… *omhelst haar*
>
> LOUISE *weert hem af, sluit haar ogen, geeft zich dan over* Mon Dieu…
>
> MARTIN Vanaf dit moment breken voor Louise en Grünewald gelukkige dagen aan.
>
> DUMOULIN Zij noemt hem niet langer meneer Grünewald, maar…
>
> LOUISE Richard.
>
> MARTIN … en hij voegt aan de naam Louise lieve woordjes toe als:
>
> GRÜNEWALD Liebe, herrliche, hübsche…

De schuingedrukte stukjes tekst (zoals …*omhelst haar…*) noemen we *toneelaanwijzingen*. Die geven aan wat een personage moet doen of op welke wijze hij of zij bijvoorbeeld een bepaalde zin en een bepaald woord moet uitspreken.

In de bewerking zijn, zoals eerder gezegd, een aantal personages 'gesneuveld', omdat een toneelvoorstelling nu eenmaal iets anders is dan een roman: er is een grotere concentratie nodig op de personages die noodzakelijk zijn voor de voortgang van het verhaal en bijfiguren moeten tot een minimum beperkt blijven.

Wat je verder zal opvallen wanneer je de voorstelling bezoekt, is het gebruik van videoprojecties. Die vervangen als het ware de middelen die een schrijver heeft om zogenaamde *couleur locale* aan zijn verhaal toe te voegen. Stel je maar eens voor hoe hij of zij een beschrijving kan geven van de straten, de parken en de pleinen in de stad Parijs rond 1900. In de voorstelling zijn dergelijke beschrijvingen vervangen door oude filmbeelden, gevonden via YouTube.

Een voorbeeld *(klik op de foto)*:

De projecties worden overigens ook nog op andere manieren gebruikt. Zo zie je bijvoorbeeld hoe monsieur Brizard zijn afscheidsbrief voorleest en hoe de inktvlekken eruit zien die Louise opstuurt aan de waarzegster Perret. In die gevallen dienen de projecties (ook) om de voorstelling te verlevendigen.

Gesproken teksten en gefilmde beelden wisselen elkaar af, vallen samen of versterken elkaar: dat zijn keuzes die een tekstbewerker / regisseur maakt om de toeschouwer 'bij de les' te houden en hem of haar mee te slepen in de loop van de gebeurtenissen.

Ook de muziek in een voorstelling bepaalt mede de sfeer en kan sturing geven aan de emotie van de toeschouwer. Maar daarmee raken we op het terrein van de regie: de regisseur beslist in overleg met zijn spelers hoe de tekst vorm zal krijgen en wat er nodig is om het publiek te verleiden mee te leven met de gebeurtenissen.

5. VILLA DES ROSES – FRAGMENTEN

(1) Een fragment uit de voorstelling. Hieronder de scène die betrekking heeft op de zelfmoord van monsieur Brizard. Aline en Louise zijn in de keuken als Brizard binnenkomt.

ALINE Monsieur Brizard! Hoe maakt u het? *spottend:* En hoe gaat het met de liefde?

BRIZARD Merci, mademoiselle Aline. Met mij gaat het goed, maar ik ben bang dat het niet heel lang meer zal duren. *loopt naar achteren*

LOUISE Ik geloof niet dat die man erg gelukkig is.

ALINE Ik ook niet. Hij oogt zo verschrikkelijk treurig.

LOUISE *lachend* Moyenmoutiers!

ALINE *idem* Le village le plus beau du monde! Ah! Moyenmoutiers... Maar toch een lieve man, vind je niet?

LOUISE Pas de cochon dus?

ALINE Hij schijnt van beroep architect te zijn.

LOUISE Waarom is hij toch zo zwaarmoedig?

ALINE Misschien is hij verliefd.

Louise Hopeloos verliefd… Of hij mist de Vogezen.

ALINE Moyenmoutiers!

LOUISE Le village le plus beau du monde!

ALINE EN LOUISE *in een lachbui* Ah! Moyenmou… *plotseling een pistoolschot*

LOUISE Wat was dat?

ALINE Geen idee.

LOUISE Het leek wel…

MMEBRULOT *op* Wat is er gebeurd? Mon Dieu! Ik moet weten wat er gebeurd is. *loopt naar achter, stilte, dan stem:* Casimir! Casimir! Kom! Kom gauw! Mon Dieu! Brizard heeft zich voor z'n kop geschoten. Mon Dieu!

MBRULOT *op, dan eveneens naar achter; stem* Mon Dieu! *ook Aline en Louise naar achter* Help hem naar binnen dragen! *ze komen terug met Brizard; tot Aline* Zet hem daar, nee, op die stoel, daar, dat is beter. Hij is niet dood. Mon Dieu, hij is niet dood. Louise, ga een dokter halen, snel. *Louise af* Breng wat ammoniak, Aline. Mon Dieu, dit is niet best voor de reputatie van het pension. Dit is niet best. Zorg ervoor dat er niemand anders binnenkomt dan de dokter, Aline. Niemand, hoor je. *houdt ammoniak onder de neus van Brizard; deze puft , zakt dan scheef weg* Hij is wèl dood.

(2) In het fragment hieronder lees je hoe er na de zelfmoord aan tafel door de gasten van het pension op de zelfmoord wordt gereageerd.

DUMOULIN Het is werkelijk verbijsterend hoe het aantal zelfmoorden blijft toenemen, vooral in de grote steden.

MBRULOT Ja, het is verbazend, zoals u terecht opmerkt. En toch is de zelfmoord zo oud als de mensheid zelf.

DUMOULIN Zeker, je hoeft de geschiedenis maar na te gaan. In de vroegste tijden begint het reeds. Daar heb je bijvoorbeeld Socrates, die zichzelf vergiftigd heeft.

COLBERT Maar, met permissie, dat was geen zelfmoord in de letterlijke zin. Als ik mij niet vergis, dan was hij veroordeeld. Er waren echter - let op - verzachtende omstandigheden en daarom werd het de brave borst toegestaan de straf zelf te voltrekken.

MBRULOT Die Colbert toch, altijd een tegenwerping, maar laat u zich door hem niet van de wijs brengen, madame Dumoulin.

DUMOULIN Il n'y a pas de danger, je connais mon petit Colbert. Die Socrates heeft hoe dan ook die gifbeker leeggedronken en dus wel degelijk zelfmoord gepleegd. Trouwens, denk maar aan die Romein die zich in het bad de polsaders had doorgesneden en zich kalmpjes liet doodbloeden. Was dat misschien óók geen zelfmoord, monsieur Colbert?

COLBERT Ja eh… die, die Romein, dat zal ik niet ontkennen.

DUMOULIN Nou, wat praat u dan over Socrates?

MMEBRULOT Het is ontzettend. Hoe kan iemand zichzelf zien doodbloeden zonder om hulp te roepen? Barbaars gewoon. Dan neem ik voor mijn part nog liever een revolver, zoals die arme Brizard heeft gedaan.

MBRULOT Een revolver, een goede revolver, is de kortste en zekerste weg.

DUMOULIN Een revolver verminkt, me dunkt dat ik me nog liever zou gaan verdrinken.

COLBERT Alsof water óók niet verminkt. Ik heb eens een vrouw uit de Seine zien opvissen die zich verdronken had en die zó dik was van het water.

MMEBRULOT Jasses, meneer Colbert, zwijgt u aan tafel toch alstublieft over dergelijke akeligheden.

(3) De relatie tussen Louise en Grünewald vertoont vanaf het begin kleine scheurtjes die alsmaar groter lijken te worden. Lees het onderstaande fragment maar eens.

KNIDELIUS Om de andere avond gaan Louise en Grünewald samen wandelen. Louise was graag ìedere avond gegaan, maar Grünewald moet drie keer per week naar de Duitse club om te kegelen en om bier te drinken.

MARTIN Bij mooi weer lopen ze door het Bois de Boulogne en als het niet regent, gaan ze ergens op bankje of op een terras zitten. Louise legt dan haar hoofd op zijn schouder en kijkt in extase naar al het moois dat ze aan hem ontwaren kan, inclusief het haar dat in zijn neusgaten groeit.

KNIDELIUS Als er een bezoeker of een kellner langs loopt, waarschuwt Grünewald…

GRÜNEWALD Oppassen! Er kan best eens een kostganger van de Villa voorbijkomen en het is beter voor ons dat niemand weet...

KNIDELIUS Want hij durft niet bekennen dat hij een beetje beschaamd is, omdat zij er zo uitziet als een dienstmeisje.

MARTIN Om de tijd te verdrijven probeert hij haar soms een paar woorden Duits te leren. Louise kan al…

LOUISE Ich liebe dich…

MARTIN… zeggen, en…

LOUISE … ein zwei drei…

MARTIN … en sinds kort ook…

LOUISE Bis – zum – To – de – ge – treu. *wijst naar zichzelf* Moi bis zum Tode getreu… *wijst naar Grünewald*… vous pas bis zum Tode getreu… *stilte* Hou je van me, Richard?

GRÜNEWALD Hou jìj van mìj, Louisette? Hield je van je man? Van wie houd je het meest? Van je man? Van mij?

LOUISE Wat een rare vraag, Richard, ik…

GRÜNEWALD Toe maar, zeg het maar gerust hoor. Je hoeft mij niet te sparen. Van hèm, nietwaar? *Louise zwijgt* Zie je wel.

LOUISE Ik heb toch niet ja gezegd?

GRÜNEWALD Nee, maar dat is ook overbodig. Ik begrijp het allemaal best.

LOUISE Je begrijpt het helemaal nìet.

GRÜNEWALD Je gaat toch niet beweren dat je het meest van mij houdt?

LOUISE *zacht* Jawel.

GRÜNEWALD Ik geloof je niet.

LOUISE *verdrietig* Jawel, jawel, jawel.

GRÜNEWALD Ik geloof je niet. Maar het is fijn om te horen.

(4) Tot slot nog een kort fragment: het aapje Chico is door toedoen van madame Gendron in het haardvuur beland. Wanneer madame Brulot ontdekt dat Chico dood is, begint ze te gillen. De pensiongasten komen op het lawaai af.

MMEBRULOT Il est mort, mon trésor, mon chéri, mon petit fils, mon Chico… Il est mort!

COLBERT *tot Aasgaard* De aap! De aap is dood. *houdt de wijsvinger tegen zijn rechterslaap* De aap! Boem! Pang!

AASGAARD Aaahhh! C'est très triste, très triste, très triste.

GRÜNEWALD *tot Aasgaard* Nein, nicht boem, nicht pang. *gebaart naar de haard* Dat stomme beest is verbrand, levend.

GENDRON *quasi-onwetend* Brulé? Mon Dieu! Et maintenant il est mort? Ce pauvre Chico, ce pauvre, pauvre animal.

MMEBRULOT Morsdood! En ik kan hem niet eens laten opzetten!

DEKERROS Gelooft u mij, madame, dàt is eerder een zegen dan een straf. Mijn moeder heeft ooit een angorakat laten opzetten, waarvan zij vreselijk veel had gehouden. Een spierwitte, met zo'n staart. Maar al na een week heeft zij het opgevulde beest in de tuin begraven, want het beeld van die roerloze kat met die glazen ogen vervolgde haar dag en nacht.

Daniëlle van Dongen speelt Louise.

6. VILLA DES ROSES - VOORBEREIDING

Algemeen

1. Bij het lezen van deze lesbrief krijg je vast al een bepaald beeld van de voorstelling. Hoe zal het eruit zien? Wat zal er allemaal gebeuren en te zien zijn? Schrijf op wat jouw ideeën en verwachtingen zijn en vergelijk die met die van een klasgenoot.
2. Illustrator Eline Jetten (*www.elinejetten.nl*) ontwierp de poster / flyer voor *Villa des Roses*. Voordat ze in overleg met de regisseur een definitieve keuze maakte, kwam ze eerst met een aantal schetsen. Je ziet ze hieronder:

   a. Welke van de 12 schetsen heeft volgens jou geleid tot het definitieve ontwerp van de poster / flyer?

   b. Welke schets(en) lijkt / lijken het meest op het omslag van de meest recente uitgave van *Villa des Roses* (zie p. 5)?

   c. Probeer te beredeneren waarom ontwerpster en regisseur uiteindelijk *niet* kozen voor een poster / flyer met het aapje.

Toneelgroep Al Dente

3. Leg uit wat jij je voorstelt bij de volgende zin:

   Kenmerkend voor Al Dente is de directe, confronterende manier van acteren, waarbij de acteurs zich niet verstoppen achter hun personage, en waarbij het proces - theater maken - zichtbaar blijft in het product - de voorstelling.

4. Leg uit wat volgens jou de regisseur bedoelt met zijn motto 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen'. Denk, om je gedachten te bepalen, aan het 'omgekeerde' motto dat een regisseur zou kunnen hebben: 'Probeer het niet te spelen, probeer het te zijn'.

Willem Elsschot - biografie

5. In de biografie krijg je heel kort een overzicht van Elsschots leven. Welke periode daaruit zal van invloed zijn geweest op het schrijven van *Villa des Roses*?
6. In het interview op YouTube noemt Elsschot de naam Guido Gezelle. Ga eens na wie dat is en probeer een verklaring te vinden voor Elsschots bewondering voor Gezelle.
7. Elsschot leest op het filmpje het gedicht 'Spijt'. Over wie gaat dat gedicht en welke emotie - verwant aan 'spijt' - ligt aan dat gedicht ten grondslag?

Villa des Roses - personages

8. Ondanks de eenvoud van de Villa, zijn er verschillende nationaliteiten vertegenwoordigd. Uit welke verschillende landen komen de gasten? *(als je het oorspronkelijke verhaal gelezen hebt, weet je dat één nationaliteit niet in de voorstelling terecht is gekomen)*
9. Teken eens een grote eettafel, van bovenaf gezien, en zet met een cirkeltje de verschillende gasten van het pension eromheen. Zet bij elke cirkeltje een naam. Wie zit naast wie, denk je? En waarom?

Villa des Roses - samenvatting

10. De letterkundige Garmt Stuiveling noemde *Villa des Roses* in een van zijn essays een 'dubbelroman'. Probeer die term eens te verklaren aan de hand van de samenvatting.
11. In datzelfde essay noemt Stuiveling *dood* het belangrijkste motief in de roman. Ga eens na wie er in het 'romanverleden' al dood *zijn* gegaan en wie er in de loop van het verhaal nog doodgaan.
12. Met welke reden zal Elsschot aan de komst van Louise een *apart* hoofdstuk(je) hebben gewijd?

Villa des Roses - bewerking

13. Er worden tegenwoordig nogal wat boeken bewerkt tot toneelvoorstellingen. Veel werken uit de (wereld)literatuur krijgen een plek in het theater. Probeer eens een verklaring te vinden voor die toenemende populariteit van 'boeken op het toneel'.
14. Probeer kort samen te vatten welke 'problemen' een bewerker / een regisseur moeten overwinnen bij het omzetten van een roman naar een toneelvoorstelling.

15. Geef in eigen woorden een omschrijving voor de volgende begrippen:
    - *dialogen*
    - *vertelinstantie*
    - *toneelaanwijzingen*
    - *couleur locale*
16. Probeer in het kort te beschrijven:
    a. wat de functie is van een toneelregisseur.
    b. wat het verschil in functie is tussen een filmregisseur en een toneelregisseur.

Villa des Roses – fragmenten

17. Welke van de vier fragmenten spreekt jou het meest aan en waarom?
18. Hoe kun je in het derde fragment onmiddellijk zien dat Knidelius en Martin daarin optreden als vertellers?

Op vrijdag 21 juni 2018 vertoonde Al Dente een voorproefje van Villa des Roses tijdens het Midzomernachtfeest in de Leidse Hortus Botanicus.

Gespeeld werd de scène waarin de naamdag wordt gevierd van madame Dumoulin. Tijdens het feestmaal steelt madame Gendron enkele sinaasappels…

De foto's hiernaast zijn op die avond gemaakt (fotografie: Gerben Wessels).

7. VILLA DES ROSES - VERWERKING

Recensie schrijven

Over de voorstelling *Villa des Roses* van Al Dente ga je een recensie schrijven. Een recensie is een kritische beschouwing over een kunstuiting (concert, tentoonstelling, boek), in dit geval dus een theatervoorstelling.

Belangrijk is, dat je jezelf zowel tijdens het kijken als na afloop een mening vormt over de voorstelling: *'Wat vind ik er nou eigenlijk van?'*

De volgende aspecten komen in een theaterrecensie vrijwel altijd aan bod:

1. De *feiten* (titel van de voorstelling, naam van de schrijver, naam van de groep, naam van de regisseur, namen van enkele speler(s), datum waarop de voorstelling is bijgewoond, plaats waar de voorstelling is bijgewoond)
2. De *inhoud* (waar de voorstelling in grote lijnen *over* gaat)
3. Het *thema* (waar het in de voorstelling *om* gaat)
4. De *regie* (hoe de regisseur is omgegaan met de tekst, welke keuzes hij heeft gemaakt)
5. De *vorm* of de *enscenering* (decor, kleding, belichting, technische middelen, muziek)
6. Het *spel* van de individuele acteurs (levendigheid, mimiek, spelplezier, geloofwaardigheid)
7. Een *algemeen eindoordeel* over de voorstelling

De mening die je hebt over alle onderdelen van de voorstelling probeer je natuurlijk zoveel mogelijk te onderbouwen.

Met andere woorden: door middel van *argumenten* geef je aan waarom je bepaalde dingen goed, minder goed of zelfs slecht vindt.

Ga er vanuit dat je recensie geplaatst wordt in een jongerentijdschrift; je *doelgroep* wordt dus gevormd door mensen van ongeveer jouw leeftijd.

De opbouw van je recensie is aldus:

Titel ('Kop')

1. *Eerste alinea*: inleiding

   Hierin: de feiten (1) en de inhoud (2)

2. *Tweede alinea*: beoordeling

   Hierin: je mening over thema (3) en regie (4)

3. *Derde alinea*: beoordeling

   Hierin: je mening over enscenering (5) en spel (6)

4. *Vierde alinea*: beoordeling

   Hierin: je eindoordeel (7)

Je recensie wordt beoordeeld op basis van de volgende criteria:

1. Heldere alinea-indeling (binnen de alinea regels volmaken; tussen de alinea's en na de titel een regel overslaan)
2. Inhoud (alle aspecten worden afdoende besproken)
3. Kwaliteit van de argumentatie
4. Correcte spelling
5. Rekening gehouden met de doelgroep